Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya/Item 49/2008/ p. 70-81

Dossier

Bibliotecaris i emprenedors: reflexions i experiències

L'emprenedoria en els estudis d'Informació i Documentació: experiència i visió des de la Universitat Oberta de Catalunya

L'emprenedoria en els estudis d'Informació i Documentació: experiència i visió des de la Universitat Oberta de Catalunya

Josep Cobarsí
Universitat Oberta de Catalunya. Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació. <*jcobarsi@uoc.edu*>
(*adreçar-se a aquest autor per a qualsevol qüestió sobre l'article*)
Laura Lamolla
Universitat Oberta de Catalunya. Estudis d'Economia i Empresa. <*llamollak@uoc.edu*>
Àlex López
Universitat Oberta de Catalunya. Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació. <*alopezbo@uoc.edu*>
Sandra Sanz
Universitat Oberta de Catalunya. Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació. <*ssanzm@uoc.edu*>
Eva Ortoll
Universitat Oberta de Catalunya. Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació. <*eortoll@uoc.edu*>

Resum
En l'actual entorn marcat pels impactes de les tecnologies relacionades amb la digitalització i les xarxes, el paper dels professionals de la informació i la documentació esdevé difús i inestable, amb noves oportunitats i amenaces. Per això resulta molt convenient que l'emprenedoria passi a formar part de la base de coneixement i les actituds dels futurs graduats. En primer lloc, s'examina el concepte d'iniciativa emprenedora a partir d'una revisió de literatura i de l'anàlisi del nostre sector professional. I després s'exposa com aquesta competència s'ha integrat en la proposta de pla d'estudis d'Informació i Documentació com a grau de l'Espai Europeu d'Educació Superior de la Universitat Oberta de Catalunya.

Paraules clau:
emprenedoria, sector professional, innovació, Espai Europeu d'Educació Superior, competència, informació i documentació.

La emprendeduría en los estudios de Información y Documentación: experiencia y visión desde la Universitat Oberta de Catalunya

En el actual entorno marcado por los impactos de las tecnologías relacionadas con la digitalización y las redes, el papel de los profesionales de la información y la documentación se convierte en difuso e inestable, con nuevas oportunidades y amenazas. Por eso resulta muy conveniente que la emprendeduría pase a formar parte de la base del conocimiento y las actitudes de los futuros graduados. En primer lugar se examina el concepto de iniciativa emprendedora a partir de una revisión de literatura y del anàlisis de nuestro sector profesional. Y después se expone cómo esta competencia se ha integrado en la propuesta de plan de estudios de Información y Documentación como grado del Espacio Europeo de Educación Superior de la Universitat Oberta de Catalunya.

Palabras clave:
emprendeduría, sector profesional, innovación, Espacio Europeo de Educación Superior, competencia, información y documentación.

Entrepreneurship in Information and Documentation: experience and vision from Open University of Catalonia

Abstract
At the present time, where the environment is characterized by the influence of digitization and network technologies, the role of information and documentation professionals become diffuse and unstable, with new strengths and opportunities. In this context it is desirable that entrepreneurship becomes part of future graduates' knowledge and attitudes.

In the first place, the concept of entrepreneurship is examined starting from a literature review and analysing our professional sector. Afterwards it is exposed how this competence has been integrated in the proposal of the studies in Information and Documentation as a new Degree in the European Space of Higher Education of Universitat Oberta de Catalunya.

Key words:
entrepreneurship, professional sector, innovation, European Space of Higher Education, competence, information and documentation.

1. Introducció

El desenvolupament de les tecnologies entorn de la digitalització d'informació i de la xarxa Internet han suposat un seguit de canvis socials i tecnològics en la nostra relació amb la informació, a escala individual i col·lectiva, que no s'havien produït mai a una velocitat ni de bon tros semblant en la història de la humanitat. Els professionals dedicats a la informació i la documentació estan especialment afectats per aquests canvis. En pocs anys, s'ha passat d'un entorn informacional tradicional en paper, basat en la intermediació i en repositoris de documents en un lloc físic concret, on els professionals exercien habitualment la seva tasca en un lloc físic concret i tenien un paper organitzatiu i social clarament delimitat, a un entorn molt més complex, difús i canviant. En aquest entorn, factors com la proliferació d'informació en xarxa i la posada a l'abast directe de l'usuari de nombrosos dispositius per a rebre i aportar informació, posen en crisi les professions de la informació enteses com fins ara (Myburgh, 2005).

A banda de les connotacions negatives que generalment, i més en l'actualitat, té la paraula *crisi*, en el seu sentit original representa sobretot un escenari obert, sempre i quan se sàpiga llegir i actuar en conseqüència. Per tant, representa un repte i un estímul a la iniciativa emprenedora. Tot plegat convenia tenir-ho en compte en dissenyar una titulació de grau en Informació i Documentació per als propers anys. En aquest article es fa una exposició a partir de la faceta del procés de reflexió i disseny relacionada amb l'emprenedoria. En primer lloc, a la secció 2, es fa una revisió del concepte i la seva evolució. Després, a la secció 3, es planteja una mostra d'experiències i potencialitats de l'emprenedoria en el nostre entorn professional. A la secció 4 es contextualitza aquesta competència a la Universitat Oberta de Catalunya, dins un conjunt de competències que la institució ha seleccionat com a competències transversals per a les seves titulacions. A la secció 5 s'exposa com es preveu dur a terme la incorporació de la competència d'iniciativa emprenedora en el pla d'estudis de grau en Informació i Documentació que proposem. Finalment, a les conclusions apuntem algunes implicacions de tot plegat que pensem que mereixen alguna reflexió posterior.

S'ha començat a qüestionar si crear empreses és el principal objectiu de les economies modernes

2. La iniciativa emprenedora

Des de fa uns anys, l'interès en fomentar la iniciativa emprenedora en l'àmbit de l'educació superior ha anat en augment i ha traspassat les fronteres de l'empresa per arribar a altres tipus d'organitzacions i àmbits de les nostres societats. Va ser a principis dels anys vuitanta en què els governs d'arreu del món van veure que l'educació en iniciativa emprenedora permetia crear (Kirby, 2007):

- Una cultura emprenedora.
- Una força de treball més emprenedora.
- Noves empreses.

Molt probablement, aquest últim objectiu —la creació de noves empreses— ha estat durant molts anys el principal i gairebé l'únic objectiu, i, majoritàriament, els programes i continguts que s'han dissenyat a les universitats han estat pensats per a què els estudiants aprenguin a crear una empresa. Amb aquesta òptica no ens podem estranyar que la temàtica d'iniciativa emprenedora s'hagi emmarcat en gran mesura en les facultats d'administració i direcció d'empreses, en les escoles universitàries que imparteixen ciències empresarials i, com no, en les escoles de negocis que han dut el lideratge en aquest àmbit.

No obstant això, des de fa un temps el món acadèmic ha entès que la creació d'empreses també pot estar vinculada a la universitat aprofitant el coneixement per a generar activitat econòmica, tant per a finançar millor la seva recerca, com per a fer aflorar i optimitzar el seu coneixement. D'aquest enfocament, León (2006) visualitza la universitat moderna amb quatre missions bàsiques: formar alumnes universitaris, generar nou coneixement com un producte essencial de la seva activitat investigadora, transferir i compartir coneixement i idees amb els sectors productius i les administracions públiques i disseminar el coneixement científic i de la tecnologia a la societat en el seu conjunt. La importància relativa d'aquestes quatre missions pot variar àmpliament segons el tipus d'universitat, el paper que té en la regió, i la seva relació amb el context industrial. En aquest sentit, i per a orientar-se a les missions bàsiques, les universitats han basat la seva estratègia en diverses eines com la creació d'oficines de transferència de resultats d'investigació (RedOTRI, 2007), la creació de parcs científics (PCB, 2008), la promoció de vivers o incubadores d'empreses de base tecnològica (González Morales i Álvarez González, 2005; La Incubadora, 2008) o la generació d'empreses derivades (*'spin-offs'*) (CIDEM, 2008).

Paral·lelament a aquesta lectura renovada de la missió de la universitat com a institució també s'ha començat a qüestionar si crear empreses és el principal objectiu de les economies modernes. Malgrat que encara existeix aquesta necessitat,[1] també hi ha la necessitat de promoure que els graduats siguin també innovadors i emprenedors en les empreses i organitzacions on treballen, ja siguin de caràcter privat, públic o fins i tot sense ànim de lucre.

1. Alguns estudis que s'han fet —com per exemple el *Global Entrepreneurship Monitor*— tenen com a objectiu demostrar que les noves empreses contribueixen al creixement econòmic d'un país o d'una regió, a la creació de llocs de treball, al dinamisme i a la competència, a la innovació i a la cohesió social.

En l'esperit emprenedor hi ha inherent un risc

En aquest darrer cas, estem parlant d'una competència o d'una capacitat de tenir iniciativa emprenedora i, per tant, no només es pot adscriure a una determinada disciplina, sinó que pot estar present en pràcticament totes. Per exemple, si pensem en el guardonat investigador Pedro Alonso, que ha liderat i impulsat el projecte de la vacuna contra la malària, podem entreveure un esperit emprenedor. Va ser capaç de convèncer GlaxoSmithKline de desenvolupar la patent que tenia des dels anys setanta i que havia abandonat, ja que, com que es tracta d'una vacuna pràcticament dirigida als països del tercer món, és molt poc rendible per a una farmacèutica. A més, també va mobilitzar recursos de donacions filantròpiques com la Gates Foundation per al Centre d'Investigació en Salut de Manhiça (Moçambic) i d'entitats públiques.

Un altre exemple més proper el podem trobar en el projecte «Nascuts per llegir» (*www.nascutsperllegir.org*) que va néixer el 2002 promogut per un conjunt de professionals relacionats amb la literatura infantil i les biblioteques amb l'objectiu de promoure la lectura per a infants de 0 a 3 anys. Més endavant, s'hi implicarien un conjunt de col·lectius relacionats amb l'àmbit de la salut i les biblioteques. En aquest cas també podem afirmar que es tracta d'una iniciativa emprenedora.

Amb aquests dos senzills exemples volem mostrar el caràcter transversal que té aquesta competència i trencar l'estereotip que la iniciativa emprenedora és només una capacitat relacionada amb les disciplines d'empresa.

D'altra banda, els dos exemples utilitzats ens permeten definir la iniciativa emprenedora com la capacitat de ser capaç d'identificar i explotar una oportunitat comprometent els recursos necessaris i assumint el risc que comporti amb la finalitat de desenvolupar un projecte viable i sostenible per a un mateix o en el si d'una organització existent. Tant en el cas de Pedro Alonso com en el dels promotors de «Nascuts per llegir», van saber identificar una necessitat fins llavors no satisfeta. La malària és la causant de més de 3.000 morts diàries a l'Àfrica. En el cas de «Nascuts per llegir», es constatava el descens de l'índex de lectura a Catalunya quan la lectura té un rol important en el desenvolupament emocional i cognitiu dels nens.

Ambdós casos inclouen una gran dosi d'innovació entesa com a procés sistemàtic de millora d'un producte (per exemple la vacuna) o servei que incorpora alguna modificació en relació amb els preexistents (la lectura a nadons). Així doncs, podem considerar que l'emprenedoria ha de contenir una innovació, tot i que no tota innovació és potencialment font d'emprenedoria. Per a ser-ho, cal que doni una resposta adequada a una necessitat.

També van ser capaços de reunir els recursos de què no disposaven per poder tirar endavant els seus projectes: en el cas de Pedro Alonso, el laboratori mateix i donacions de fundacions com la de Bill i Melinda Gates. En el cas de «Nascuts per llegir», han aconseguit implicar la Generalitat de Catalunya, les diputacions de Barcelona i de Girona, la Xarxa de Biblioteques de Barcelona i un bon nombre de biblioteques públiques d'arreu del país, a més d'altres col·lectius aliens a la professió com és l'Associació Catalana de Llevadores.

Finalment, en tots dos casos s'ha assumit un risc. En el cas de Pedro Alonso, assumia el risc que la vacuna sobre la qual estava investigant no donés els fruits esperats, i en el cas de «Nascuts per llegir», s'assumia el risc que el projecte no interessés suficientment les biblioteques per posar-lo en pràctica. Així doncs, en l'esperit emprenedor hi ha inherent un risc, el risc que el que volem posar en marxa no sigui com havíem previst o planificat. Ara bé, això no significa que el risc no es pugui controlar i que no puguem disminuir la incertesa: els emprenedors tenen al seu abast un conjunt d'eines, com per exemple el pla d'empresa,[2] que els ajuden a minimitzar i controlar el risc.

Per tant, aquesta visió més àmplia del que significa iniciativa emprenedora i que va més enllà de la creació de noves empreses, ha implicat que els docents en emprenedoria hagin començat a introduir en els programes de formació no només els continguts i les competències per a crear una empresa, sinó també els que transmeten quins són el rol i les funcions dels emprenedors en l'economia i en la societat en general, així com els que ajuden a desenvolupar en els estudiants les habilitats i els trets que distingeixen els emprenedors.

2. El pla d'empresa i el pla estratègic són instruments que es van començar a aplicar a les noves empreses i a les empreses existents respectivament, però avui en dia també s'utilitzen en altres àmbits fora de l'estrictament empresarial. Així doncs, podem tenir un pla d'empresa per a la creació d'un club esportiu o un pla estratègic per a un consell comarcal, per exemple.

Els emprenedors són aquelles persones que detecten una oportunitat i la porten a terme. Fonamentalment són persones d'acció. Tal com assenyala Timmons (1989:1): «Emprenedoria és l'habilitat per a crear i constituir quelcom a partir de bàsicament res. És iniciar, fer, aconseguir i construir una empresa o organització, més que no pas observar, analitzar o descriure. És copsar l'oportunitat on altres veuen caos, contradicció i confusió».

En aquesta definició veiem que l'èmfasi està més posat en el procés emprenedor que no pas en els trets psicosocials de les persones. D'altra banda, pel que fa a aquests trets i al perfil emprenedor, podem observar en la figura 1 com la persona emprenedora es caracteritza per ser creativa i innovadora alhora que té desenvolupades competències empresarials, coneix molt bé el sector i el mercat on s'emmarca el seu projecte, tot complementat amb unes habilitats de *networking*. Per contra, el promotor té totes aquestes característiques esmentades molt menys desenvolupades per poder ser un inventor, un emprenedor o un administrador (aquest darrer perfil el podem trobar en alguns directius d'empresa). És per això que molts promotors inverteixen en els projectes dels emprenedors.

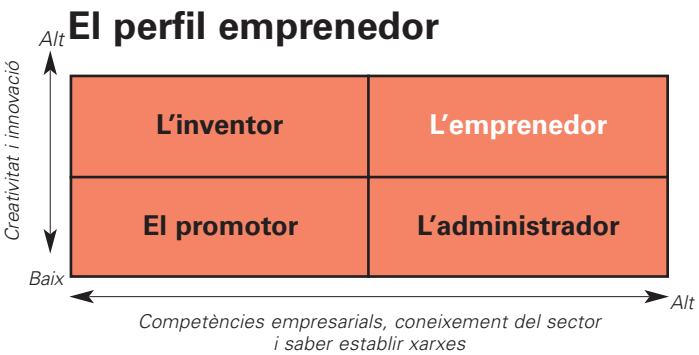

Per tant, encara que és innegable que certes característiques personals ajuden a ser emprenedor, també és cert que, com qualsevol procés, ser emprenedor es pot aprendre: l'acumulació d'unes habilitats, coneixements i experiències hi contribueixen en gran mesura. A més, aquest conjunt de factors adquireixen el seu sentit integrats en un context per al qual les titulacions han de preparar. I en aquest marc de referència, la universitat té un paper a representar.

3. L'emprenedoria en el nostre sector professional

Durant el passat curs 2007-2008, en els Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació de la UOC vam plantejar-nos el disseny d'una proposta de grau en Informació i Documentació com a titulació EEES.[3] Un aspecte a considerar dins d'aquest disseny era la inclusió de la competència d'emprenedoria.

D'entrada teníem presents una sèrie de casos d'èxit d'iniciatives emprenedores dins el nostre sector professional. A més de l'esmentat «Nascuts per llegir», tot un seguit d'altres exemples mostraven el potencial de la iniciativa emprenedora. Com ara *Exit. Directorio de expertos en tratamiento de la información* (*http://www.directorioexit.info/*), gestionat per Tomàs Baiget i Josep-Manuel Rodríguez-Gairín. Creat el 2005, hi consten en l'actualitat més de 1.300 professionals de més de seixanta països (més de vuit-cents dels quals són de l'Estat espanyol), i ha esdevingut un referent del sector i del posicionament dels professionals de la gestió de la informació. Aquest directori està al seu torn connectat amb el repositori *E-LIS. E-prints in Information Science*, d'accés obert, que inclou actualment més de 8.200 documents. Totes dues iniciatives interrelacionades proporcionen una informació considerable sobre la professió. En l'àmbit de la biblioteca pública, podem esmentar la iniciativa «El libro gigante» de la biblioteca pública de Dos Hermanas (Sevilla). Des de fa alguns anys, per celebrar el Dia Mundial del Llibre (23 d'abril), aquesta biblioteca porta a terme en els seus dos centres la preparació d'aquest llibre. Consisteix a donar l'oportunitat d'escriure un text d'unes deu línies a tots els visitants que vulguin participar en l'activitat. Tot seguit, un il·lustrador dibuixa una imatge relacionada amb l'argument del relat en una gran pàgina de mida A2 al costat de la qual, després, l'autor del text l'escriu ell mateix a mà. Al cap del dia, el llibre queda enllestit per ser enquadernat, amb gran diversitat d'històries i autors. En els darrers anys, l'èxit de la iniciativa ha saturat la capacitat dels il·lustradors. Un altre exemple, molt diferent, és *Infonomia*, (*http://www.infonomia.com*), la iniciativa creada per Alfons Cornella el 1996, que ha esdevingut un referent en gestió de la informació, gestió del coneixement i innovació. Genera diversitat de continguts sobre aquests temes i la seva comunitat té més de 19.000 integrants.

3. Aquesta proposta va ser validada internament per la UOC i enviada a les instàncies oficials corresponents i està pendent d'avaluació.

Els exemples esmentats, sense pretensió de constituir un recull sistemàtic o exhaustiu, il·lustren un ventall de situacions i contextos en la nostra professió on una iniciativa ha produït impactes notables en un període de temps relativament curt. I on s'han hagut de superar obstacles, assumir riscos i mobilitzar recursos. Com a exemples, resulten útils per a mostrar les potencialitats de la nostra professió. Però podrien resultar enganyosos perquè sembla que donen la impressió que iniciativa emprenedora és equivalent a èxit, o que suggereixen un panorama global de la professió excessivament optimista. De la mateixa manera que teníem presents aquests casos, també ens constaven iniciatives lloables de col·legues anònims de la professió que no havien reeixit per diverses raons, com per exemple la dificultat per a construir o fomentar les xarxes socials necessàries per a l'èxit d'una determinada iniciativa. I ens constava també un cert ambient de pessimisme, posat de manifest per exemple en debats com el sorgit a la llista *Iwetel* amb el missatge «Thinkepi: el ocaso de las enseñanzas de Documentación en España» (Delgado, 2008).

També cal considerar que, sovint, àmbits relacionats amb la nostra matèria primera, la informació, de vegades resten més associats a altres branques del coneixement quant a capacitat emprenedora. En aquest sentit, foren dos estudiants de doctorat en informàtica, Larry Page i Sergey Brin, els que crearen el 1998 l'actual gegant de la xarxa: Google. Aquesta empenta emprenedora de Google continua com a política de l'empresa, atès que Google va comprar per 1.650 milions de dòlars Youtube a tres antics treballadors de Paypal, Chad Hurley, Steven Chen i Jawed Karim, una xifra ingent si tenim en compte que Youtube havia estat creada el 2 de febrer de 2005.

4. La competència de la iniciativa emprenedora a la Universitat Oberta de Catalunya

El procés d'adaptació de la Universitat al nou Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), que es materialitzarà en una oferta formativa renovada, significa que les titulacions s'orientin a l'adquisició de competències d'acord amb els perfils professionals i acadèmics en què s'inspiren. En aquest nou marc, la UOC ha definit quatre competències que ha anomenat transversals. És a dir, s'inclouen en totes les titulacions de la universitat sota la fórmula d'obligatorietat o optativitat depenent dels estudis i constitueixen un element distintiu de qualsevol graduat UOC.

Aquestes competències transversals són les següents:

- Ús i aplicació de les TIC en l'àmbit acadèmic.
- Comunicació en una llengua estrangera.
- Iniciativa emprenedora.
- Expressió escrita.

L'adopció d'aquestes competències ha estat fruit d'un procés de reflexió interna i de les recomanacions del Parlament i del Consell Europeu sobre les competències clau per a l'aprenentatge al llarg de la vida (2006/962/CE *Diari Oficial de la Unió Europea* del 30/12/2006). En aquest document es fa referència al «sentit d'iniciativa i esperit d'empresa» que s'entén com «l'habilitat de la persona per transformar les idees en actes. Està relacionada amb la creativitat, la innovació i assumir riscos, així com l'habilitat per planificar i gestionar projectes amb la finalitat d'assolir els objectius.» Amb aquesta definició podem observar que l'aposta de la UOC en aquesta matèria està plenament alineada amb l'esperit en què s'ha basat el nou Espai Europeu d'Educació Superior.

Aquest llibre blanc estableix un marc general per al disseny dels graus en Informació i Documentació

5. L'emprenedoria en els estudis d'Informació i Documentació de la Universitat Oberta de Catalunya

Els graus en Informació i Documentació de l'Espai Europeu d'Educació Superior proposats per la UOC i per altres universitats del sistema universitari espanyol són titulacions de 240 crèdits[4] i tenen com a referent comú un *Llibre blanc* (Red Universitaria de Información y Documentación, 2004). La Red Universitaria de Información y Documentación (*http://www.ruid.es*), és una xarxa de la qual forma part la UOC i que integra les 16 universitats espanyoles que actualment imparteixen la diplomatura en Biblioteconomia i Documentació o el segon cicle en Documentació. Aquest *Llibre* recull dins la seva llista de competències transversals (derivades del projecte Tuning) l'anomenada «iniciativa y espíritu emprendedor». Pel que fa a l'emprenedoria, així com en altres aspectes, aquest llibre blanc estableix un marc general per al disseny dels graus en Informació i Documentació. Correspon a cada universitat la selecció d'un conjunt de referents addicionals i la integració coherent de tot plegat per a respondre al context real i actual de la professió, i a l'orientació específica de cada universitat i el tipus d'estudiants que vol atreure. Pel que fa a bibliografia, s'ha tingut molt en compte en relació amb aquest tema el llibre de *The New Information Professional* (Myburgh, 2005), on es fa una descripció acurada dels reptes dels professionals davant els canvis tecnològics, i d'un entorn molt més complex i canviant que el tradicional.[5]

A més la pròpia experiència de la UOC en la impartició del segon cicle en Documentació (iniciada el 1999, amb més de 900 graduats en l'actualitat, el 75 % dels quals a Catalunya i el 25 % d'altres comunitats autònomes) i la xarxa de contactes disponibles eren una referència a considerar. Així mateix, uns 55 professionals col·laboren en l'actualitat en la impartició de l'actual segon cicle i unes desenes més hi han col·laborat en algun moment en aspectes concrets: consultoria docent, autoria de materials, tutoria d'orientació als estudiants. L'opinió d'aquests col·lectius es va recollir principalment en dues trobades dutes a terme el maig de 2008: el Seminari per a graduats a Barcelona i la Jornada Barcelona Meeting INFO. En totes dues trobades es van plantejar debats i qüestionaris. Així mateix, al llarg del procés de disseny es van mantenir entrevistes individuals amb experts, i contactes amb representants d'associacions professionals (com ara el Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, l'Asociación Española de Documentación e Información, o l'Associació de Tècnics en Informàtica).

Entre les idees sorgides en aquestes converses en relació amb l'emprenedoria podem destacar:

- La necessitat que el professional sàpiga «espavilar-se» en el si d'una organització: posicionar projectes, obtenir recursos, aprofitar les seves capacitats, etc. Tot això en un entorn que no reconeix espontàniament les capacitats i aportacions potencials dels professionals en informació i documentació.
- La necessitat de dotar-se d'habilitats pràctiques en temes com gestió pressupostària i gestió de projectes, que no han estat proporcionades (almenys no en suficient mesura) per les diplomatures i llicenciatures actuals.
- La importància del concepte de xarxa social, en moltes facetes clau en l'èxit de qualsevol projecte innovador en la nostra professió: la recollida d'idees, la implantació, la captació d'usuaris, etc.
- La importància de conèixer el funcionament «real» d'una organització, més enllà d'aspectes com organigrama i procediments formals, pel que fa a saber llegir-ne la cultura corporativa, estratègia, etc. La creixent importància pràctica en aquest context de tot allò més intangible

4. Un crèdit ECTS suposa 25 hores de treball per a un estudiant típic.

5. Podeu consultar una selecció de referències sobre el sector professional en informació i documentació a: http://docublog.blogs.uoc.edu/2008/06/02/bibliografia-sobre-el-entorno-profesional-de-informacion-y-documentacion/.

d'una organització envers altres elements més tangibles i estructurats.

- La necessitat d'establir empatia amb l'entorn, mitjançant una comunicació sistemàtica i una vigilància que permeti detectar oportunitats i obstacles.
- La conveniència d'actuar de manera creixent com a facilitador dels usos de la informació, donada la desintermediació que les novetats tecnològiques fomenten. L'usuari pot disposar directament d'informació als seus dispositius tecnològics personals, però està exposat a un creixent risc de saturació i de desorientació.

En gran mesura, aquests punts venien a corroborar i remarcar el que apuntava la bibliografia consultada, especialment (Myburgh, 2005).

Tenint en compte tot això, s'ha reflectit en una sèrie de punts clau pel què fa al pla d'estudis del grau en Informació i Documentació.

En primer lloc, en l'adopció i la definició d'un perfil professional generalista: «Professional que gestiona serveis i sistemes d'informació i documentació adequats a les necessitats i perfils dels usuaris. Desenvolupa el seu treball amb l'objectiu de capturar, estructurar, i facilitar la disponibilitat i l'ús de la informació, com a element clau per a la creació i difusió del coneixement. I exerceix les seves funcions en una diversitat de contextos organitzacionals i socials, els quals analitza sistemàticament per a poder establir la màxima empatia i actuar com a agent de canvi de l'entorn».

La inclusió en el pla d'estudis d'una assignatura obligatòria de 6 crèdits d'Iniciativa Emprenedora, per tal de garantir-ne una visió general, un nivell bàsic i fomentar-ne l'interès. La inclusió d'aquesta competència en altres assignatures obligatòries (Introducció a l'Empresa, Introducció a l'Economia, Gestió d'Unitats i Serveis d'Informació, Xarxes Socials) per tal de garantir una formació adequada en gestió d'organitzacions que faciliti l'èxit d'una bona idea. Així, mateix estarà present en el Treball Final de Grau. Igualment s'ha inclòs en optatives dedicades a gestió estratègica, sistemes d'informació i intel·ligència competitiva.

Facilitar que l'enfocament i el format d'assignatures i de continguts fomenti la posada en comú d'experiències professionals en relació amb aquest tema, per tal de garantir una visió clara i realista de les oportunitats i també dels riscos de l'emprenedoria.

Facilitar que en una selecció d'assignatures els estudiants d'Informació i Documentació interaccionin amb estudiants d'altres titulacions, per tal d'adquirir una visió pràctica del que implica aquesta interacció, imprescindible en el món professional.

Tots aquests aspectes formen part de la proposta de grau de la UOC que, en cas de ser avaluada positivament, s'anirà desenvolupant en els propers anys i anirà ajustant aspectes del seu disseny d'acord amb l'evolució de l'entorn.

Tot i que el saber no ocupa lloc, cal temps per adquirir-ne.

6. Conclusions

En aquest article hem exposat i contextualitzat la faceta del disseny de grau en Informació i Documentació de la UOC pel que fa a l'emprenedoria. El procés de disseny d'un grau EEES és llarg i complex, i ha calgut llegir i projectar a anys vista. Per fer-nos una idea de la dificultat d'aquesta projecció, pensem en l'actual entorn professional i recordem com era deu anys enrere, i com ha canviat.

Però si una cosa és clara és la irreversibilitat de certs canvis induïts per les tecnologies relacionades amb la digitalització i amb la xarxa Internet, així com la complexitat i velocitat de canvi de l'entorn. Per tant, si fa uns anys la iniciativa emprenedora era una opció que els nostres professionals es podien permetre exercir o no, ara forma part de l'equipament imprescindible per a afrontar el futur. Com a universitat que ha estat digital i en xarxa des del seu origen el 1994, hem considerat que ens corresponia tenir especial cura a posar a disposició dels futurs graduats i garantir aquesta competència, i fer-ho en un context de competències en gestió d'organitzacions orientades a la nostra professió.

Ara bé, tot plegat suposa la incorporació en la nostra «motxilla» de coneixements d'elements nous, addicionals als tradicionals. I, tot i que el saber no ocupa lloc, cal temps per adquirir-ne. I el temps d'un grau, 240 crèdits ECTS, és limitat. Per tant, aquesta incorporació implica plantejar-se si la «motxilla» de coneixement pot alleugerir-se amb altres elements potser abans imprescindibles i ara accessoris. I també implica considerar com innovar en l'adquisició del coneixement, per tal que aquest procés sigui més eficient i agradable. Deixem aquestes qüestions, si s'escau, per a posteriors articles.

Bibliografia

CHESBROUGH, H. *Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting form Technology*. Cambridge: Harvard Business School Press, 2003.

CHRISTENSEN, J. F.; OLESEN, M. H.; KJAER, J. S. «The Industrial dynamics of Open Innovation – Evidence from the transformation of consumer electronics». *Research Policy*, núm. 34 (2005), p. 1533-1549.

CIDEM. *Xarxa de Centres de Suport a la Innovació Tecnològica* [en línia]. Barcelona: CIDEM, 2008. <http://www.cidem.com/cidem/cat/comunitats/xinnovacio/index.jsp> [Consulta: 26/10/2008].

DELGADO LÓPEZ-COZAR, E. «El ocaso de las enseñanzas universitarias de Documentación en España». En: *Anuario ThinkEPI 2008*, p.126-p.129.

EUROPEAN COUNCIL OF INFORMATION ASSOCIATIONS. *Euroreferencial de competencias en información y documentación* [en línia]. Madrid: SEDIC, 2004. <http://www.certidoc.net/es/euref1-espanol.pdf> [Consulta: 25/10/2008].

GONZÁLEZ MORALES, O.; ÁLVAREZ GONZÁLEZ, J. A. «Las spin off en la estrategia de transferencia de conocimientos de las universidades española». En: *XII Jornadas de la Asociación de Economía de la Educación*. Oviedo, 2005. <http://www.pagina-aede.org/Oviedo/GP2.pdf> [Consulta: 26/10/2008].

GREEN, P.; RICE, M. *Entrepreneurship Education*. Cheltenham: Edward Elgar, 2007.

KIRBY, D. «Changing the entrepreneurship education paradigm: a Handbook of Research». En: FAYOLLE, A. (ed.). *Entrepreneurship Education. Vol. 1*. Northampton: Edward Elgar, 2007.

LA INCUBADORA. *La Incubadora* [en línia]. Mataró: Ajuntament de Mataró, 2008. <http://www.laincubadora.cat> [Consulta: 26/10/2008].

LEÓN, G. *Evolución de la cooperación en I+D entre empresas y universidades públicas españolas* [en línia]. 2006. <http://polaris.dit.upm.es/~gonzalo/Conferencia%20Buenos%20Aires-1.pdf> [Consulta: 26/10/2008].

MYBURGH, S. *The new information professional: how to thrive in the information age doing what you love*. Oxford: Chandos Publishing, 2005.

PARC CIENTÍFIC DE BARCELONA. *Parc Científic de Barcelona* [en línia]. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2008. <http://www.pcb.ub.cat> [Consulta: 26/10/2008].

REDOTRI. *RedOtri Annual Report 2007: Spanish Network of University Knowledge Transfer Offices* [en línia]. Madrid: RedOTRI, 2007. <http://www.redotriuniversidades.net/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=157&Itemid=33> [Consulta: 26/10/2008].

RED UNIVERSITARIA DE INFORMACIÓN Y DOCUMENTACIÓN. *Libro blanco del título de grado en información y documentación* [en línia]. Madrid: ANECA, 2004. <http://www.aneca.es/activin/docs/libroblanco_jun05_documentacion.pdf> [Consulta: 25/10/2008].

TIMMONS, J. A. *The entrepreneurial Mind*. Amherst: Brick House Publishing, 1999.